

ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ Γ. ΤΣΟΥΠΡΟΥ

«...άνθρωποι να περπατούν σαν κορμοί δέντρων»

Τίτλος-απατεώνας», στο πλαίσιο της λογοτεχνικής συνθήκης, καλείται εκείνος που εξαπατά το αναγνωστικό κοινό αναγγέλλοντας ένα θέμα που δεν περιλαμβάνεται στο συγκεκριμένο ή (συνθέστερα) περιλαμβάνεται σε μικρότερο «ποσοστό» από το προσδοκώμενο- φέρ' ειπείν, στο μυθιστόρημα του Τάσου Αθανασιάδη «Οι Φρουροί της Αχαΐας» ο φερώνμος φιλοχουντικός σύλλογος δεν πρωταγωνιστεί, όπως θα αναμενόταν, στη δράση, άρα ο τίτλος δίνει μια υπόσχεση την οποία δεν τηρεί. Δεν είναι, όμως, αυτή η περίπτωση του «Ασπριχώρα», καθώς ο τίτλος εκπληρώνει ικανοποιητικά την ερμηνευτική δέσμευσή του μετά το πέρας της ανάγνωσης. Η «εξαπάτηση» στην παρούσα περίπτωση διαπράττεται από το «εκδοτικό» περιεχόμενο και, συγκεκριμένα, από τον συνολικό σχεδιασμό των εξωφύλλων και της κειμενικής εικονογράφησης – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι την ευθύνη φέρει (κυρίως) ο εκδοτικός οίκος.

Όπως σημειώνεται στο βιογραφικό του, ο Νίκος Τομαράς, ως σύμβουλος ψυχικής υγείας, «υποστηρίζει την προσπάθεια του συμβουλευόμενου να αλλάζει» και να ζει με εποικοδομητικό τρόπο. Το ανά χείρας βιβλίο προσδιορίζεται ως μία «αλληγορική διήγηση για μεγάλα παιδιά, εφήβους και ενήλικους», όπου εξιστορούνται οι προσπάθειες του Πεύκου να δείξει και να πείσει με το δικό του παράδειγμα ότι, αμφισβητώντας τα παραδεδομένα, αποφεύγοντας τις συνεχείς επικρίσεις στους άλλους, επιλέγοντας και αναλαμβάνοντας τη σύστοιχη ευθύνη, αποτινάσσοντας τον φόβο και τις ενοχές και αντιδρώντας στους κανόνες των όποιων τυράννων, το κάθε άτομο μπορεί να βρει την αλήθεια για τον εαυτό του, να τον αποδεχτεί και να τον αγαπήσει (για να μπορέσει και να τον βελτιώσει). Συναφούς θεματικής, απευθυνόμενο, όμως, στις μικρές ηλικίες, είναι και το βιβλίο «Μία άλλη μαϊμού» της διακεκριμένης εικαστικού Ντανιέλα Σταματιάδη, που αναπτύσσει απλά όσο και επιτυχημένα τη γαργαλιστικά ευφάνταστη ιδέα του.

Η συμβολική χρήση της Κοινωνίας των Δέντρων (από όπου δεν λείπει ο εχθρός-Δέντρο του Κακού, ούτε και ο σύμμαχος-

Νίκος Τομαράς

Ντανιέλα Σταματιάδη

ΝΙΚΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ
Ασπριχώρα
Εικόνες: Studded Betrayal (=Χριστίνα Δημητρά)
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2024

ΝΤΑΝΙΕΛΑ ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗ
Μία άλλη μαϊμού
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ, 2024

Φεγγάρι) δεν πρέπει, βέβαια, να ξαφνιάσει το κοινό του «Ασπριχώρα». Από τη δεντρολατρεία των Μινωιτών έως την οικολογική συνείδηση των νεότερων χρόνων η διανυθείσα απόσταση είναι όντως μεγάλη (όχι τόσο μεγάλη, πάντως, συγκρινόμενη με τη διάρκεια της ζωής κάποιων από τα μέλη του δεντροβασιλείου), προσδιορισθείσα από πολλές κοινωνικοοικονομικές διακυμάνσεις και θεωρητικές/ιδεολογικές επενδύσεις. Ωστόσο, στην πορεία αυτή, η έννοια του δέντρου ως άξονα (axis) και εικόνας (imago) του κόσμου – αποτυπωμένη γλαφυρά στο «γενεαλογικό δέντρο» – ποτέ δεν έσβησε, ενώ, παράλληλα, έχει παλαιόθεν εμπνεύσει τη συγγραφική κατάθεση πολλών. «Υπάρχουν κι αυτοί που με είδαν τη νύχτα/ γυρίζοντας μ' ένα θαμπό φαναράκι/ να φωτίζω ένα-ένα τα δέντρα/ του κήπου μου (φύσαγε, έβρεχε/ ήταν σκοτάδι) να ιδώ αν φοβούνται/ ή αν κρουνώνουν, όπως έκανα κάποτε/ στα παιδιά μου[...], έγραφε ο Νικηφόρος Βρεττάκος («Σύνοικοι», συλλογή «Ο Διακεκριμένος πλανήτης»), ενώ ο Ανδρέας Δημακούδης του Ν.Γ. Πενητζίκη ήθελε να μεταμορφωθεί σε «ένα δέντρο με ρίζες και κλαδιά και κορμί λεβέντικο». Και ο Νίκος Καζαντζάκης («Αναφορά στον Γκρέκο»), που συμβουλεύει: «—[...]Εχετε το νου σας και στα λιόδεντρα και στ' αμπέλια[...]. Παλαικοί άνθρωποι είναι κι αυτά, μα πολλά παλαικοί και δε θυμούνται[...], μιλά για μια εποχή πιο παλιά και από εκείνη του θε-

ραπευμένου τυφλού (Κατά Μάρκον, Η' 22-26), που στην αρχή είδε τους ανθρώπους «να περπατούν σαν κορμοί δέντρων και, ύστερα, τους είδε καθαρά» (στη διαδρομή της στους αιώνες η ευαγγελική φράση φώλιασε και στη «Βασιλική Δρυ» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και από εκεί φτερούγισε μέχρι τη «Δασκάλα με τα χρυσά μάτια» του Στράτη Μυριβήλη, ως πικρός στοχασμός για τη μοίρα των δέντρων, ακίνητων πάνω στις ρίζες τους).

Η προηγηθείσα «ελαχίστη» σταχυολόγηση δεικνύει ότι το ξάφνιασμα δεν θα μπορούσε να προέλθει από την επιλογή των «δέντρων» για την αλληγορία του «Ασπριχώρα»· αλλού εδράζεται η απορία. Ποιο ακριβώς εννοείται ως αναγνωστικό κοινό του βιβλίου και μέσω ποιας οδού θα γίνει η προσέγγισή του; Διότι η εν λόγω «αλληγορική διήγηση» δύσκολα θα γίνει κατανοητή από παιδιά, οσοδήποτε μεγάλα, ούτε θα δελείζε εφήβους και εφήβους για τις/τους οποίες/οποίους, από την άλλη, η εικονογράφηση παραείναι... παιδική. Οι ενήλικοι αγοραστές/«δωρητές» θα το καταλάβουν εάν ασχοληθούν, αλλά θα ασχοληθούν;

Για ένα νεανικό κοινό, που αντιλαμβάνεται κατ' εξοχήν μέσω του συναισθήματος και της εφαρμογής στην πράξη, μια τέτοια διανοητική/εγκεφαλική υπερφόρτωση, αν και όχι πρωτοφανής, ασφαλώς δεν είναι λειτουργική. Οσα λέγονται/γράφονται είναι πολύ ενδιαφέροντα και χρήσιμα, διατυπωμένα έξυπνα

Η έννοια του δέντρου ως άξονα (axis) και εικόνας (imago) του κόσμου – αποτυπωμένη γλαφυρά στο «γενεαλογικό δέντρο» – ποτέ δεν έσβησε, ενώ έχει παλαιόθεν εμπνεύσει τη συγγραφική κατάθεση πολλών

και με φροντίδα από κάποιον που γνωρίζει καλά το αντικείμενό του και το έχει δουλέψει σωστά, αλλά για να φτάσει ένα βιβλίο στο κοινό του και στον στόχο του πρέπει πρώτα να τα προσδιορίσει.

Είναι αλήθεια αυτό που συλλογίζεται ο Πεύκος, πως: «Πετροβολού το δέντρο που είναι γεμάτο καρπούς» – και το «Ασπριχώρα» (το λευκό της σιωπής, το λευκό της συμμόρφωσης δεν είναι το ίδιο με το λευκό της καθαρότητας/διαύγειας, αλλά είναι το λευκό που απορροφά και υποτάσσει όλα τα διαφορετικά χρώματα) έχει πολλούς καρπούς: «Λέτε, αν ξεπεράσουμε τις απαγορεύσεις, να καταφέρουμε να ριζώσουμε στο πραγματικό μας χώμα και να σταματήσουμε να τα βάζουμε με το κορμί μας επειδή έχει βαθιές ρίζες;» ρώτησε μια συσταδα Ευκαλύπτων/ «Αγαπάμε μόνο τα δέντρα που αριστεύουν!» του είπαν κοφτά οι Ξυλοκόποι[...]. «Ηρθε η ώρα της αυστηρής τιμωρίας!» [...] «Το Δέντρο του Κακού δε φαινόταν να αντέχει καμιά διαφωνία που θα οδηγούσε τα δέντρα σε νέα αναζήτηση. Προτιμούσε να ζουν με την αμφιβολία, το άγχος και τον θυμό. Σαν μια κόλαση που τους απειλούσε όλους». Αυτοί οι πνευματικοί καρποί, όμως, δεν θα βρουν κατάλληλο χώμα για να ριζούν τον σπόρο τους, εάν δεν επανασχεδιαστεί ο εξοπλισμός και η πορεία τους – ή αλλιώς, εάν το δέντρο τους δεν καθαριστεί και κλαδευτεί: «παν κλήμα[...].» το καρπόν φέρουν καθαίρει αυτό, ίνα πλείονα καρπόν φέρη» (Κατά Ιωάννην, 15,1-2).